

Globální dohodu o zákazu nebezpečných přísad v plastech zkalily bezprecedentní výjimky ohrožující zdraví a životní prostředí

13.5.2025 - | Arnika

Organizace IPEN (International Pollutants Elimination Network) a Arnika rozhodnutí o zákazu MCCPs vítají jako klíčový krok k omezení výskytu těchto nebezpečných látek v životním prostředí. Zároveň však obě organizace vyjádřily vážné znepokojení nad bezprecedentním rozhodnutím COP znovu otevřít dřívější zákaz vysoce toxické látky, plastového aditiva UV-328, přijatý v roce 2023.

„Chemikálie spadající pod Stockholmskou úmluvu patří k nejnebezpečnějším látkám na planetě. Pokud vědecké důkazy prokáží jejich nepřijatelné riziko, jejich zákaz by neměl být zpochybňován. Povolením nových výjimek pro již zakázanou látku COP ohrožuje integritu úmluvy, oslabuje její vědecké základy a zrazuje své vlastní poslání,“ varuje vědecká poradkyně IPEN Dr. Therese Karlsson.

Arnika odhalila jak MCCPs, tak UV stabilizátory již v několika šetřeních kontaminace plastového spotřebního zboží. Naposledy našla například vysoké hodnoty MCCPs v rukojeti z PVC u vidličky na buřty a UV stabilizátory v zahradnickém náčiní pro děti. Chlorované parafíny najdeme často v PVC, kde se používají mimo jiné jako zpomalovače hoření. UV stabilizátory se přidávají do plastů, aby nedocházelo k nežádoucím změnám tvaru, barvy, zvrásnění, či popraskání plastů vlivem slunečního záření.

Navzdory novým datům, která zdůrazňují potřebu rozšířit ochranu před UV-328 i na další podobné UV stabilizátory, se smluvní strany úmluvy rozhodly ustoupit tlaku leteckého průmyslu a oslabit dříve dohodnutou ochranu. Na neveřejném zasedání COP dokonce bez jakéhokoliv vědeckého odůvodnění schválily další použití UV-328 v nátěrech, což může, z hlediska objemu, vést k až dvoustnásobnému zvýšení původně dohodnuté výjimky ze zákazu tohoto stabilizátoru.

Podle Arniky a IPEN tak smluvní strany Stockholmské dohody podlehly vlivu průmyslu a upřednostnily jeho zájmy před ochranou lidského zdraví a životního prostředí. Umožnění nových výjimek pro UV-328 povede k pokračujícímu znečištění a celosvětové kontaminaci touto chemikálií, která byla v laboratorních testech na zvířatech spojena s poškozením jater a ledvin, narušením hormonálního systému a schopností hromadit se v organismech.

Přestože COP při povolování výjimek zdůraznila výjimečnost této situace a vyzvala k opatrnosti při přidávání dalších výjimek pro již zařazené látky, vyvolalo toto rozhodnutí obavy o budoucnost úmluvy a její schopnost efektivně chránit obyvatele signatářských zemí před nebezpečnými chemickými látkami.

IPEN a Arnika upozorňují, že i zákaz MCCPs je následován rozsáhlým seznamem povolených výjimek, a to i přesto, že se tyto látky již nyní vyskytují ve vysokých koncentracích v životním prostředí, včetně vzdálených oblastí jako Arktida a Antarktida. Organizace vítá tlak na upřesnění chemické identity látek a důraz na jejich sledovatelnost, zdůrazňuje však, že efektivní sledování bude klíčové zejména při vývozu s ohledem na množství povolených výjimek.

„MCCPs znečišťují globální prostředí, kontaminují mateřské mléko žen po celém světě a představují

závažné zdravotní hrozby,” uvedla Pamela Miller, spolupředsedkyně IPEN, přímo z jednání v Ženevě. „Je nejvyšší čas ukončit výrobu a používání těchto škodlivých chemikálií. Je velkým zklamáním, že bylo povoleno tolik výjimek, zvláště když existují bezpečnější alternativy pro všechny způsoby použití. Vyzýváme strany úmluvy, aby zcela eliminovaly používání MCCPs a zabránily náhradám, které představují podobné hrozby,” dodala.

Pozitivní vývoj: Nová směrnice pro sanaci kontaminovaných lokalit

Navzdory kontroverznímu rozhodnutí ohledně UV-328 přijala COP Stockholmské úmluvy novou směrnici pro sanaci lokalit kontaminovaných perzistentními organickými látkami (POPs). Tato směrnice, na jejímž vývoji se po devět let podíleli i členové IPENu a Arniky, poskytuje doporučení pro nejlepší dostupné techniky a nejlepší environmentální postupy (BAT/BEP) pro nakládání s kontaminovanými místy.

Spoluautor směrnice Lee Bell z IPEN označil její přijetí za významný krok a první ucelený globální dokument k identifikaci a sanaci lokalit kontaminovaných POPs za poslední desetiletí. Směrnice poskytuje doporučení pro technické, politické, právní a sociální rámce, které pomohou rozvojovým zemím řešit tento závažný problém a otevrou cestu k financování sanací pomocí moderních nespalovacích technologií.

Nová směrnice by měla pomoci ochránit miliony lidí před toxickými účinky desítek tisíc lokalit kontaminovaných POPs po celém světě. Klíčovým prvkem jsou podrobné techniky pro udržitelnou sanaci, které nahrazují zastaralé a často neefektivní metody.

“Jsem rád, že jsme k přijetí této důležité směrnice mohli přispět přípravou Celosvětové mapy vybraných míst kontaminovaných POPs. Mapa pomohla delegátům zviditelnit rozsah problému kontaminace těmito látkami a potřebu schválení dokumentu, jež umožní se na kontaminovaná místa více zaměřit a přispět tak k ochraně životů lidí a zvířat žijících v okolí takto kontaminovaných míst. Mapa vzbudila na jednání v Ženevě velkou pozornost,” řekl RNDr. Jindřich Petrlík, odborník Arniky na toxické látky a poradce IPENu, který se jednání osobně zúčastnil.

(Pro více informací kontaktujte tiskového mluvčího Arniky Luboše Pavloviče, Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., +420 606 727 942)

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/globalni-dohodu-o-zakazu-nebezpecnych-prisad-v-plastech-zka-lily-bezprecedentni-vyjimky-ohrozujici-zdravi-a-zivotni-prostredi>